

Quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng ở các trường đại học

Nguyễn Cao Phong*, Võ Tuấn Khanh**

* ThS, Trường Đại học Xây dựng Miền Tây,

** ThS, Trường Tiểu học Phan Văn Năm, TX. Bình Minh, tỉnh Vĩnh Long.

Received: 10/6/2024; Accepted: 16/6/2024; Published: 27/6/2024

Abstract: Training is the core task of higher education institutions, of which universities are one of the most important tasks that determine the quality of human resources for socio-economic development. In addition, only innovation in training management can improve the quality of training, national policies and guidelines, improve the efficiency of investment in Education and Training, and improve the quality of Education and Training can be deployed and implemented effectively. Therefore, training management in the direction of quality assurance is a particularly important task of universities to create quality human resources to meet the requirements of socio-economic development, meet the requirements of the Industrial Revolution 4.0 and international integration of our country today.

Keywords: Training, quality assurance

1. Đặt vấn đề

Trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021-2030) Đảng ta đã xác định nhiệm vụ: Phát triển nguồn nhân lực, Giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhân lực chất lượng cao của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 và hội nhập quốc tế [1].

Đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục theo hướng mở, linh hoạt, bảo đảm thống nhất với chủ trương đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo. Tập trung nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, chuyển dịch nhanh cơ cấu lao động nhất là ở nông thôn, giảm tỷ lệ lao động khu vực phi chính thức. Chú trọng đào tạo lại, đào tạo thường xuyên lực lượng lao động. Hình thành đội ngũ lao động lành nghề, góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia, gắn kết chặt chẽ giữa đào tạo và sử dụng lao động.

Đào tạo là nhiệm vụ trọng tâm của các cơ sở giáo dục đại học trong đó có các trường đại học là một trong những nhiệm vụ quan trọng nhất quyết định chất lượng nguồn nhân lực để phát triển KT-XH. Bên cạnh đó, chỉ có đổi mới quản lý đào tạo mới nâng cao được chất lượng đào tạo, các chủ trương, chính sách quốc gia, nâng cao hiệu quả đầu tư cho Giáo dục và Đào tạo, nâng cao chất lượng Giáo dục và Đào tạo mới được triển khai và thực hiện có hiệu quả.

Vì vậy, quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng của các trường đại học tạo nên chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, đáp ứng yêu cầu

của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 và hội nhập quốc tế của đất nước ta hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. Khái niệm chất lượng đào tạo

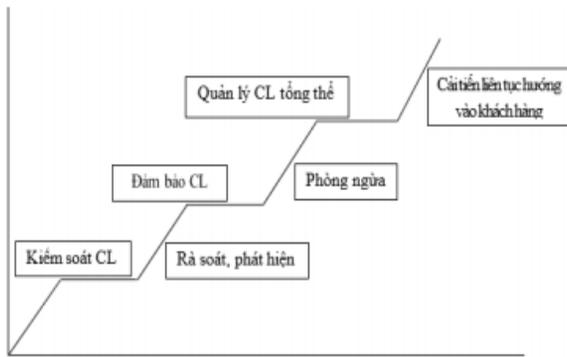
Chất lượng đào tạo là sự phù hợp phẩm chất, năng lực của sinh viên tốt nghiệp với chuẩn đầu ra của chất lượng đào tạo.

Chuẩn đầu ra của chất lượng đào tạo là quy định về mức độ cần đạt được của sinh viên tốt nghiệp về kiến thức, kỹ năng (Kỹ năng chuyên môn, các kỹ năng mềm...) và năng lực tự chủ, trách nhiệm. Chuẩn đầu ra được hình thành trên cơ sở khảo sát nhu cầu của khách hàng, mô tả tiêu chuẩn vị trí việc làm bằng mức độ đạt được của lao động trong những nhiệm vụ cụ thể, đối chiếu với cơ sở pháp lý, tổng hợp và khái quát thành chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, có ý kiến đóng góp của các nhà quản lý, giảng viên, nhân viên, chuyên gia, người quản lý và sử dụng lao động, sinh viên... và phù hợp với các quy định của Nhà nước.

2.1.2. Khái niệm quản lý chất lượng

Quản lý chất lượng là những hoạt động có chức năng quản lý chung nhằm đề ra các chính sách, mục tiêu, trách nhiệm, được thực hiện bằng các biện pháp như chính sách chất lượng, hoạch định chất lượng, kiểm soát chất lượng, đảm bảo chất lượng và cải tiến chất lượng trong khuôn khổ hệ thống cho phép.

Quản lý chất lượng bao gồm các cấp độ:

Sơ đồ 1.1. Các cấp độ quản lý chất lượng

*: **Đảm bảo chất lượng**: là hình thức quản lý chất lượng được thực hiện trước và trong quá trình sản xuất/ đào tạo. Đảm bảo chất lượng nhằm phòng ngừa sự xuất hiện sai sót trong quá trình sản xuất/ đào tạo tạo nên những sản phẩm có chất lượng thấp.

2.1.3. Đảm bảo chất lượng đào tạo

Đảm bảo chất lượng đào tạo là một cấp độ của quản lý chất lượng đào tạo, một hệ thống các biện pháp, các hoạt động có kế hoạch được tiến hành trong và ngoài nhà trường được chứng minh là đủ mức cần thiết để tạo ra sự tin tưởng thoả đáng rằng các hoạt động và sản phẩm đào tạo (sinh viên tốt nghiệp) sẽ thoả mãn đầy đủ các yêu cầu về chất lượng đào tạo theo chuẩn đầu ra).

Đảm bảo chất lượng đào tạo tác động vào cơ chế quản lý nhằm thực hiện đúng ở mọi khâu trong suốt quá trình đào tạo. Đối với quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng, ở mỗi hoạt động đào tạo đều được quản lý thực hiện theo các bước:

- Bước 1: Xác định chuẩn;
- Bước 2: Xây dựng quy trình thực hiện;
- Bước 3: Bồi dưỡng nhân sự thực hiện quy trình;
- Bước 4: Tổ chức thực hiện quy trình;
- Bước 5: Giám sát, đo lường, đánh giá việc thực hiện quy trình.

Kết quả đánh giá vòng lặp trước lại được rút kinh nghiệm, điều chỉnh hoạt động ở vòng lặp sau, cứ như vậy việc thực hiện quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng sẽ đảm bảo và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực đào tạo của các cơ sở giáo dục và đào tạo, trong đó có các trường đại học. Đảm bảo chất lượng đào tạo bao gồm đảm bảo chất lượng bên trong và đảm bảo chất lượng bên ngoài Nhà trường.

2.1.4. Quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng

Quản lý là hệ thống các tác động có mục đích, có tổ chức, phù hợp quy luật khách quan của chủ thể

quản lý đến đối tượng quản lý nhằm đạt được mục tiêu đề ra trong điều kiện luôn biến động của môi trường.

Quản lý đào tạo là hệ thống các tác động có mục đích, có tổ chức, phù hợp quy luật khách quan của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý nhằm điều khiển, hướng dẫn quá trình giáo dục, những hoạt động của cán bộ, giảng viên, nhân viên và người học, huy động tối đa nguồn nhân lực khác nhau để đạt tới mục tiêu (chuẩn đầu ra) của cơ sở đào tạo, phù hợp với quy luật khách quan trong điều kiện luôn biến động của môi trường.

Quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng là hệ thống các tác động có mục đích, có tổ chức, phù hợp quy luật khách quan của chủ thể quản lý và cơ chế quản lý nhằm ngăn ngừa lỗi trước, trong và sau quá trình thực hiện tất cả các hoạt động đào tạo để đạt chuẩn đầu ra của cơ sở đào tạo và phù hợp với quy luật khách quan trong điều kiện luôn biến động của môi trường.

2.2. Một số yêu cầu khi thực hiện quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng bên trong

Đảm bảo chất lượng bên trong là một phần của hệ thống đảm bảo chất lượng và kiểm định chất lượng giáo dục nhằm quản lý đào tạo tại các cơ sở giáo dục đại học trong và ngoài nước. Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục đại học quy định trách nhiệm của cơ sở giáo dục đại học trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục đại học tại Điều 1, Khoản 27 (sửa đổi bổ sung Điều 50 Luật Giáo dục đại học) là “Xây dựng và phát triển hệ thống đảm bảo chất lượng giáo dục bên trong cơ sở giáo dục đại học phù hợp với sứ mạng, mục tiêu và điều kiện thực tế của cơ sở giáo dục đại học” [4]. Theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, tất cả cơ sở giáo dục đại học phải thành lập một đơn vị chuyên trách về đảm bảo chất lượng. Những đơn vị này được kì vọng sẽ thúc đẩy các hoạt động đảm bảo chất lượng trong từng cơ sở giáo dục. Các trung tâm/phòng/ban đảm bảo chất lượng đã được thành lập tại hầu hết các cơ sở giáo dục ở Việt Nam với đội ngũ nhân viên chuyên về đảm bảo chất lượng. Quy mô của các đơn vị này rất khác nhau, chủ yếu phụ thuộc vào sự quan tâm và cam kết chất lượng của lãnh đạo trường đại học. Đối với một số trường, đó là một đơn vị độc lập; đối với một số trường khác, đó là một phần của đơn vị đã có sẵn trong trường, chủ yếu là phòng khảo thí, thanh tra. Ở các trường đại học lớn, nhân sự về đảm bảo chất lượng có khoảng 7-15 người. Ở các cơ sở giáo dục nhỏ hoặc mới thành lập thì chỉ có 2-3 nhân viên

đảm bảo chất lượng. Thông thường, các cơ sở giáo dục đều có một lãnh đạo trường (Hiệu trưởng hoặc Phó Hiệu trưởng) chịu trách nhiệm về đảm bảo chất lượng [5].

Việc triển khai xây dựng hệ thống đảm bảo chất lượng bên trong cơ sở giáo dục là nhiệm vụ cấp thiết để thực hiện thành công tác kiểm định chất lượng, quản lý giáo dục, do đó đòi hỏi sự tham gia của Ban Giám hiệu, cán bộ, viên chức, nhân viên và người học. Hệ thống đảm bảo chất lượng bên trong bao gồm: (a) Các chủ trương của Trường, kế hoạch cải tiến chất lượng giáo dục, một đơn vị chuyên trách về đảm bảo chất lượng, các hoạt động và sự phối hợp giữa các đơn vị bên trong Trường; (b) Cơ chế phê duyệt, giám sát và định kỳ rà soát đánh giá các chương trình giáo dục; (c) Chiến lược liên tục cải tiến, nâng cao chất lượng giáo dục; đảm bảo chất lượng đội ngũ giảng dạy; (d) Công khai các thông tin về giảng dạy, chương trình và kết quả giáo dục - đào tạo. Để biết tình trạng chất lượng đào tạo có đáp ứng được các tiêu chuẩn kiểm định hay không và mức độ đáp ứng như thế nào thì cần phải thực hiện tự đánh giá chất lượng của cơ sở giáo dục hay chương trình đào tạo.

Nhận thức được tầm quan trọng của đảm bảo chất lượng bên trong và để xây dựng, triển khai hiệu quả công tác quản lý đào tạo, các trường đại học cần có các giải pháp đồng bộ để tổ chức vận hành hệ thống đảm bảo chất lượng bên trong:

Nhà trường cần phân công một Phó Hiệu trưởng phụ trách công tác đảm bảo chất lượng và kiểm định chất lượng giáo dục. Định kỳ, xây dựng kế hoạch, triển khai, đánh giá, cải tiến liên tục chất lượng đào tạo đến toàn thể cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên trong Nhà trường tham gia quá trình đào tạo để nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo của Trường. Trong điều kiện kinh tế - xã hội không ngừng phát triển, đòi hỏi mỗi cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên trong Nhà trường phải tự nhận thức được tầm quan trọng của chất lượng đào tạo đối với cơ sở đào tạo, đối với cá nhân giảng viên, gia đình, sinh viên và xã hội, có ý thức trách nhiệm cao, tự giác thực hiện tốt và nâng cao hiệu quả làm việc của bản thân, đồng thời tuyên truyền cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên khác cùng làm tốt và luôn cố gắng làm tốt hơn nữa.

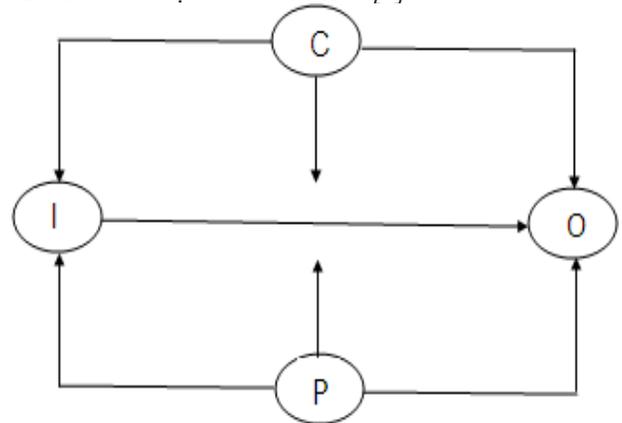
Tổ chức xác định rõ sứ mệnh, tầm nhìn, triết lý giáo dục, chiến lược phát triển trường, biến những nội dung này thành nhận thức và mục tiêu, ý chí phấn đấu chung của các tập thể cán bộ, giảng viên, nhân

viên, sinh viên. Quản lý đồng bộ dựa trên bộ quy tắc, quy trình ở tất cả các khâu của quá trình đào tạo.

Bên cạnh đó, Nhà trường thành lập Hội đồng đảm bảo chất lượng giáo dục của Trường và Tổ đảm bảo chất lượng ở các đơn vị. Trên cơ sở đó, ban hành Quy chế tổ chức và hoạt động của Hội đồng đảm bảo chất lượng giáo dục và Quy định đảm bảo chất lượng nhằm xác định cơ cấu tổ chức đảm bảo chất lượng bên trong, quy định chức năng nhiệm vụ của các đơn vị trong mạng lưới cũng như hướng dẫn kế hoạch hoạt động đảm bảo chất lượng của Trường. Trong hệ thống đảm bảo chất lượng bên trong của Trường, Hội đồng đảm bảo chất lượng giáo dục tham mưu các chủ trương, chính sách chất lượng thông qua kế hoạch đảm bảo chất lượng trong giai đoạn dài hạn, trung hạn và năm học; giám sát hoạt động đảm bảo chất lượng giáo dục; đánh giá kết quả thực hiện đảm bảo chất lượng giáo dục của các đơn vị trong Trường.

2.3. Vận dụng mô hình CIPO vào quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng ở các trường đại học

2.3.1. Giới thiệu mô hình CIPO [3]

I: Input (đầu vào)

O: Outcome (đầu ra) P: Process (quá trình)

C: Context

(bối cảnh, môi trường)

2.3.2. Sự cần thiết vận dụng mô hình CIPO vào quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng ở các trường đại học

Ở nhiều trường đại học còn nhiều hạn chế về đội ngũ, cơ sở vật chất, trang thiết bị đào tạo... Nếu vận dụng CIPO trong quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng thì sẽ thực hiện được các nội dung sau:

Thứ nhất, tất cả các hoạt động đào tạo đều được khai thác để quản lý một cách toàn diện từ hoạt động khảo sát thị trường cho tới hoạt động quản lý thông tin đầu ra và theo dõi việc làm; tự đánh giá và sử

dụng kết quả tự đánh giá để nâng cao CLĐT.

Thứ hai, để xác định và biểu hiện được mối quan hệ giữa các thành tố của quá trình đào tạo với đảm bảo chất lượng.

Thứ ba, để vận dụng theo diễn biến của quá trình diễn ra các hoạt động đào tạo có hiệu quả. Khi vận dụng mô hình CIPO vào quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng ở các trường đại học: các trường xác định rõ ràng danh mục các hoạt động quản lý; chuyên môn hóa bằng sự phân công các bộ phận tham mưu, triển khai thực hiện từng hoạt động. Nhà trường để xác định khâu trọng yếu trong mỗi hoạt động đào tạo; để phát hiện sai sót, ngăn ngừa và chỉnh sửa kịp thời; để chuyển giao trách nhiệm cụ thể cho từng cá nhân, tập thể; để đánh giá, rút kinh nghiệm và nhân rộng điển hình trong việc thực hiện các nhiệm vụ...

Thứ tư, để đi sâu khai thác màu sắc, đặc thù của vùng miền, bản sắc văn hóa các dân tộc... trong từng hoạt động đào tạo, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, hình thành được bản sắc riêng, yếu tố cạnh tranh của sản phẩm đào tạo.

2.3.3. Vận dụng mô hình CIPO trong quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng ở các trường đại học

Quản lý đầu vào:

Quản lý hoạt động khảo sát nhằm đáp ứng nhu cầu thị trường lao động;

Quản lý hoạt động xây dựng và điều chỉnh chuẩn đầu ra đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động;

Quản lý hoạt động xây dựng và điều chỉnh chất lượng đào tạo đáp ứng chuẩn đầu ra;

Quản lý công tác tuyển sinh theo hướng đảm bảo chất lượng;

Quản lý các hoạt động chuẩn bị các nguồn lực phục vụ đào tạo đáp ứng chuẩn đầu ra.

Quản lý quá trình đào tạo:

Quản lý thực hiện hoạt động dạy học, thực hành, thực tập đáp ứng chuẩn đầu ra;

Quản lý các hoạt động ngoài giờ lên lớp và các dịch vụ hỗ trợ đào tạo sinh viên hướng theo chuẩn đầu ra;

Quản lý hoạt động nghiên cứu khoa học đáp ứng chuẩn đầu ra;

Quản lý hoạt động hợp tác đào tạo đáp ứng yêu cầu chuẩn đầu ra;

Quản lý hoạt động kiểm tra, đánh giá đáp ứng yêu cầu chuẩn đầu ra.

Quản lý đầu ra:

Quản lý công tác công nhận kết quả đào tạo, cấp phát bằng đáp ứng yêu cầu chuẩn đầu ra;

Quản lý thu thập, xử lý thông tin đầu ra theo yêu cầu chuẩn đầu ra;

Quản lý tự đánh giá và sử dụng kết quả tự đánh giá đáp ứng yêu cầu đảm bảo chất lượng;

Nội dung quản lý điều tiết yếu tố bối cảnh theo hướng đảm bảo chất lượng:

Nội dung quản lý điều tiết yếu tố bối cảnh theo hướng đảm bảo chất lượng bao gồm: nhận thức, đánh giá mức độ ảnh hưởng, đề xuất biện pháp tác động, điều tiết yếu tố bối cảnh có tác động đến quản lý đào tạo. Các yếu tố gồm: quản lý, lãnh đạo của Nhà trường; môi trường đào tạo; mối quan hệ giữa Nhà trường với xã hội; điều kiện kinh tế - văn hóa - xã hội ở địa phương; cơ chế chính sách và hành lang pháp lý; sự phát triển của khoa học kỹ thuật.

3. Kết luận

Mỗi quốc gia, mỗi vùng lãnh thổ đều có cách triển khai quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng khác nhau, nhưng tựu chung lại, mỗi cơ sở giáo dục đại học đều phải chủ động xây dựng một hệ thống quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng phù hợp, tự đánh giá và cải tiến các hoạt động quản lý đào tạo của mình – đảm bảo chất lượng bên trong – đây là điều kiện quan trọng nhất của đảm bảo chất lượng. Mỗi cơ sở đào tạo, mỗi trường đại học cần làm tốt công tác quản lý đào tạo theo hướng đảm bảo chất lượng sẽ góp phần quan trọng tạo nên nguồn nhân lực có chất lượng cao đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 và hội nhập quốc tế của địa phương, khu vực và đất nước.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng Sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

2. Trần Khánh Đức (2014), *Giáo dục và phát triển nguồn nhân lực trong thế kỷ XXI*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.

3. Bùi Minh Hiền (chủ biên), Vũ Ngọc Hải, Đặng Quốc Bảo, 2006, *Quản lý Giáo dục*, Nxb. Đại học Sư phạm, Hà Nội.

4. Quốc hội (2018), *Luật số 34/2018/QH14 về sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục đại học ngày 19/11/2018*.

5. Nguyen, C. H., Ta, T. T. H., & Nguyen, T. T. H. (2017), Achievements and lessons learned from Vietnam's higher education quality assurance system after a decade of establishment, *International Journal of Higher Education*, 6(2), 153-161.